

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»**

КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

МІЖНАРОДНИЙ КРУГЛИЙ СТІЛ

**«ВСТУП УКРАЇНИ, РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА ТА ГРУЗІЇ ДО
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ»**

**Збірник матеріалів Міжнародного круглого столу
(м. Одеса, 5 березня 2024)**

2024

УДК 341.174 (477+478+479.22)(049.2)

Друкується за наказом виконуючого обов'язки ректора Національного університету «Одеська юридична академія» М. Р. Аракеляна (наказ № 503-44 від 04 березня 2024 року).

Відповідальний редактор – президент Національного університету «Одеська юридична академія», академік НАПрН України, академік НАПН України, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України **Ківалов С. В.**

Заступник відповідального редактора – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України **Аракелян М.Р.**

Укладачі:

Бехруз Хашматулла Набієвич – завідувач кафедри міжнародного та європейського права НУ «ОЮА», доктор юридичних наук, професор.

Фасій Богдан Володимирович – декан факультету судового та міжнародного права НУ «ОЮА», кандидат юридичних наук, доцент.

Дронов Владислав Юрійович – доцент кафедри міжнародного та європейського права НУ «ОЮА», кандидат юридичних наук.

Гриб Анна Миколаївна – доцентка кафедри міжнародного та європейського права НУ «ОЮА», кандидатка юридичних наук.

Жакун Маргарита Юріївна – аспірантка кафедри міжнародного та європейського права НУ «ОЮА».

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, місто Одеса, 65009, Фонтанська дорога, 23.

Тел. +38 (048) 719 86 85

Вступ України, Республіки Молдова та Грузії до Європейського Союзу: сучасні виклики. *Міжнародний круглий стіл. 05 березня 2024 року, м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2023. 130 с.*

© НУ «Одеська юридична академія»

Акіменко Юлія

Приєднання України до процесу уніфікації актів міжнародного приватного права ЄС.....60

Белогубова Оксана

Зовнішньополітичне співробітництво України як кандидата на вступ у ЄС та Frontex.....64

Владишевська Вікторія

Проблеми вступу України до Європейського Союзу: економічні виклики.....67

Цибульська Ольга

Щодо питання діджиталізації адвокатської діяльності в Україні в умовах євроінтеграції.....69

Чурилова Тетяна, Голоха Аріна

До питання правової регламентації екоциду на міжнародному рівні.....73

Гребенюк Дмитро

Інституційний механізм ЄС в процесі регулювання міграційної кризи.....77

Димов Кирило, Грушко Мальвіна

До питання реформування національних законодавств України та Республіки Молдова у сфері міграції в контексті європейської інтеграції.....81

Чернявський Марк

Інтеграція України та східних сусідів у Європейський Союз як запорука миру та стабільності держав.....85

Марченко Дмитро

Нові виклики та перспективи вступу України, Республіки Молдова та Грузії до Європейського Союзу.....88

Жакун Маргарита

Вплив євроінтеграційних процесів на динаміку воєнної дипломатії України: аналіз, перспективи та виклики.....91

Левченко Ігор

Становлення міжнародно-правового співробітництва в питаннях реадмісії в Європейському Союзі: від виникнення ідеї до документального оформлення.....95

Бугаєць Альона

Договори в системі джерел права Європейського Союзу.....99

Редченко Ярослав

Проблематика правового регулювання ринків цифрових валют в Європейському Союзі.....102

Фасій Анастасія

Право на психічне здоров'я: щодо визначення поняття відповідно до міжнародно-правового регулювання.....106

ЛЕВЧЕНКО ІГОР

*Національний університет «Одеська юридична академія»
аспірант кафедри міжнародного та європейського права*

**СТАНОВЛЕННЯ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В
ПИТАННЯХ РЕАДМІСІЇ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ: ВІД
ВИНИКНЕННЯ ІДЕЇ ДО ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ОФОРМЛЕННЯ**

Політика ЄС щодо реадмісії є частиною ширшої політики, яка включає в себе міграцію та притулок у зовнішню політику ЄС. Ця ширша політична структура відома як «зовнішній вимір» політики ЄС у сфері міграції та надання притулку; цей термін визначає цілий набір політик, спрямованих на вирішення питань міграції та притулку через співпрацю з третіми країнами походження та транзиту. На європейському рівні міграційна співпраця з третіми країнами була чітко схвалена як частина більш комплексного підходу до управління міграцією на засіданні Європейської Ради в Тампере в жовтні 1999 року. Висновки Тампере окреслили п'ятирічну програму створення так званої «зони свободи, безпеки та справедливості» в Європейському Союзі.

Ця програма передбачала розробку спільної політики імміграції та надання притулку; управління міграцією в партнерстві з третіми країнами вважалось ключовим елементом цієї політики. Новаторські висновки Тампере закликали до «комплексного підходу до міграції, що стосується політичних питань, питань прав людини та розвитку в країнах і регіонах походження та транзиту», а також до «більшої узгодженості внутрішньої та зовнішньої політики Союзу» [1]. Це означало чітке та однозначне визнання необхідності інтеграції цілей міграції та надання притулку в зовнішні відносини ЄС з огляду на створення зовнішньої політики у сфері юстиції та внутрішніх справ (ЮВС) на основі співпраці з третіми країнами.

Проте вже на початку 1990-х з боку Комісії та Європейської Ради виникли дискусії та пропозиції щодо необхідності більш комплексного підходу до політики надання притулку та міграції та їх координації із зовнішніми відносинами ЄС. Ще в 1991 році в Повідомленні Комісії про імміграцію вказувалося на «більш широке включення міграції в зовнішню політику Співтовариства» з метою «протистояти зовнішньому міграційному тиску» [2]. Це повідомлення включало перші роздуми про те, як усунути так звані «корінні причини» міграції, і запропонувало включення низки положень до майбутніх угод про співпрацю з третіми країнами. Воно також містило першу пропозицію щодо розробки «загальних принципів і процедур для репатріації іммігрантів з нелегальним статусом» з однієї з держав-членів до третьої країни.

У грудні 1992 року Європейська рада в Единбурзі прийняла «Декларацію про принципи, що регулюють зовнішні аспекти міграційної політики» [3]. Декларація підтвердила, що «координація дій у сфері зовнішньої політики, економічного співробітництва та імміграційної політики та політики надання притулку з боку Співтовариства та його держав-членів може [...] значно сприяти вирішенню питання міграційних рухів». У заяві визнається детальний перелік факторів, які зменшать міграційні рухи до Європи, включаючи як вимушену міграцію, так і міграцію з економічних причин; Співтовариство та його держави-члени взяли на себе зобов'язання усунути такі фактори з метою покращення політичних та соціально-економічних умов у країні походження, сприяючи в довгостроковій перспективі зменшенню міграційного тиску. Що стосується реадмісії, Співтовариство та його держави-члени взяли на себе зобов'язання працювати над двосторонніми або багатосторонніми угодами з третіми країнами походження та транзиту, і вони запропонували пов'язати свої загальні зовнішні відносини з третіми країнами зі ступенем співпраці останніх у питаннях реадмісії.

У цих перших документах зовнішньої міграційної політики ЄС вже можна визнати співіснування двох різних підходів до співпраці з третіми країнами. Перший зосереджений на зовнішньому міграційному контролі, боротьбі з нелегальною міграцією, полегшенні реадмісії та утриманні шукачів притулку в регіоні походження, тоді як другий спрямований на фактори, які впливають на міграцію в країнах походження, беручи до уваги те, як політичний, економічний, розвиток, питання торгівлі та інших зовнішніх відносин впливають на міграцію. Як досліджується в цьому розділі, весь розвиток зовнішньої політики ЄС у сфері міграції та надання притулку характеризується напругою між цими двома підходами. На різних етапах намагалися збалансовано поєднати їх (особливо з ініціативи Комісії), але, дивлячись на всю 35-річну еволюцію цієї сфери політики, можна відзначити, що підхід, орієнтований на контроль, переважав над орієнтований на профілактику.

Але які причини підштовхнули держави-члени та ЄС прийняти зовнішній підхід до питань міграції та притулку? Витоками розвитку зовнішнього виміру політики ЄС у сфері міграції та надання притулку було, по-перше, (частково реальне, а частково уявне) збільшення потоків міграції та біженців наприкінці 1980-х – на початку 1990-х років у поєднанні з уявною неадекватністю традиційної внутрішньої політики. інструменти контролю міграції [4]. По-друге, у зв'язку з попереднім фактором, починаючи з 1980-х років, міграція все більше сприймалася як проблема, оформлена в термінах «загрози безпеці», пов'язана з іншими проблемами внутрішньої безпеки. Посилення політизації міграції та надання притулку спонукало політичні партії в більшості європейських країн до

пошуку виборчого консенсусу через обіцянки обмежити міграційні потоки. Цей клімат підживлював запеклий популістський дискурс проти мігрантів, який легітимізував дедалі більш обмежувальну політику, включаючи екстерналізацію міграційного контролю [5, р. 134]. По-третє, процес європеїзації сам по собі зіграв роль у визначенні розширення міграційної політики ЄС та політики притулку за межі ЄС. Зокрема, скасування внутрішнього прикордонного контролю із запровадженням Шенгенської зони вимагало не лише посилення співпраці всередині ЄС між державами-членами, але й посилення співпраці з країнами походження та транзиту з метою посилення контролю на зовнішніх кордонах ЄС та обмежити міграцію до ЄС.

Розвиток зовнішнього виміру був певною мірою «природним продовженням» процесу європеїзації міграційної політики та політики надання притулку [4, р. 622]. Спочатку ці обмеження мали бути на національному рівні, але комунітаризація міграційної політики та політики надання притулку (яка включала, зокрема, спільне прийняття рішень Європейським парламентом та розширення юрисдикції СЄС у цій сфері) перенесла їх на європейський рівень.

Відсутність подальших дій у зв'язку з вищезазначеними заявами та програмними документами спонукала Комісію відновити ініціативу щодо спільної міграційної політики в лютому 1994 року шляхом детального Повідомлення про імміграційну політику та політику надання притулку. Хоча чітко спираючись на Единбурзькі висновки, він представляв «перше глибоке обговорення комплексного підходу до політики надання притулку та імміграції в ЄС», поєднуючи заходи, орієнтовані на запобігання та контроль [6]. Цей документ наголошував на необхідності цілісного підходу до міграції, який би включав: дії щодо причин міграційного тиску; дії щодо контролю міграційних потоків; а також заходи щодо посилення інтеграції легальних мігрантів. Також він визначив репатріацію нелегальних мігрантів як ключовий інструмент у боротьбі з нелегальною імміграцією. Серед «заходів, спрямованих на сприяння репатріації нелегальних іммігрантів», Комісія згадала про актуальність угод про реадмісію та повторила пропозицію Ради ЮВС щодо встановлення зв'язку між ЄС та іншими зовнішніми гравцями. Крім того, Комісія визнала «важливі наслідки» та «значний тягар», які РА можуть завдати країнам походження та транзиту, і таким чином запропонувала активну політику допомоги та підтримки щодо цих країн.

Після Повідомлення Комісії 1994 року Рада прийняла низку заходів, спрямованих на реадмісію, спрямованих, з одного боку, на гармонізацію національної політики реадмісії, а з іншого боку, на включення цілей реадмісії до зовнішніх відносин ЄС. Але превентивний підхід, зосереджений на ситуації в країнах походження, залишився осторонь. Таким чином, до середини 1990-х

років Європейська Комісія визначила ключовий політичний підхід до протидії нелегальній міграції через формування системи реадмісії Європейського Союзу, що лишається домінуючим і по цей день.

Література

1. Tampere European Council Presidency Conclusions of 15 and 16 of October 1999. URL: https://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm. (дата звернення: 29.02.2024).
2. Commission of the European Communities COM(94). Communication from the Commission to the Council and the European Parliament in Immigration and Asylum Policies of 23.02.1991. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:51994DC0023&rid=1>. (дата звернення: 29.02.2024).
3. European Council Conclusions of the Presidency, Edinburgh, 11-12 December 1992. URL: https://www.consilium.europa.eu/media/20492/1992_december_-_edinburgh_eng.pdf (дата звернення: 29.02.2024)
4. Boswell C. The External Dimension of EU Immigration and Asylum Policy. *International Affairs*. 2003. No. 79. P. 619-638.
5. Kruse I. EU Readmission Policy and its Effects on Transit Countries – The Case of Albania. *European Journal of Migration and Law*. 2006. No. 8(2). P. 115-142.
6. Barcelona Euro-Mediterranean Conference Declaration and Work Programme (27-28 November 1994). URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/DOC_95_7 (дата звернення: 29.02.2024).